

ВИЗНАЧЕННЯ СЛЕНГУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ТРАДИЦІЯХ

У статті розглянуто підходи до тлумачення терміна “сленг” у вітчизняній та англомовній (британській і американській) лінгвістиці. Зіставлення низки дефініцій дозволило виокремити п’ять загальних характеристик, на яких ґрунтується визначення онтології сленгу. Простежено і систематизовано родо-видові відношення сленгу зі спорідненими поняттями.

Ключові слова: *сленг, соціолект, форма існування мови, соціолектоцентризм, лінгвемоцентризм, хронологічна варіативність, інтерлінгвальна варіативність.*

Виникнення соціологічної лінгвістики у 20-40-і роки ХХ століття та її активний розвиток у другій половині ХХ – на початку ХХІ сторіч сприяли зміщенню акцентів у мовознавстві і виходу на перший план ідей соціальної природи мови крізь призму відношень *мова – суспільство* та *мова – суспільно заангажований індивід*. Подальша активізація ролі людини як універсального мірила й абсолютної відправної точки знайшла віддзеркалення в антропоцентризмі. Подібний зсув парадигми вимагав появи і / або автономізації нових векторів досліджень, серед яких чільне місце зайняла проблематика форм існування мови загалом і соціолектів зокрема.

Метою цієї статті є визначення загальних характеристик сленгу на основі зіставлення вітчизняної та англійської термінологічних традицій сленгономінації.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- 1) зіставити і проаналізувати підходи до тлумачення терміна *сленг* на сучасному етапі;
- 2) виділити загальні характеристики, якими керуються лінгвісти при термінологічній вербалізації онтології сленгу;
- 3) систематизувати родо-видові відношення сленгу зі спорідненими поняттями.

Об’єктом дослідження є англomовний сленг ХХІ сторіччя.

Предметом дослідження виступають підходи до тлумачення сленгу у вітчизняному та англійському мовознавстві.

Достеменно невідомо, звідки походить лексема *сленг*. Авторитетний етимологічний словник „A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language” Ернеста Кляйна вказує на ймовірне скандинавське походження терміна – від давньонорв. *slyngva* „кидати”, когнати якого подибуємо не тільки в давньогерманських (давньоангл. *slingan* [Clark Hall 2000, с. 310], давньовірхньонім. *slīhhan* „повзти” [Schützeichel 1981, с. 175]), а й вірогідно в балтійських (лит. *slinkti* „повзти”) та слов’янських (старослов. *слѣквѣ* „кривий” [Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum 1862-1865, с. 863]) мовах. Семантичний паралелізм сучасних когнатів простежуємо в англ. *slang* „сленг” та норв. *slengja kjeften* „вживати лайку”, *slengjenamn*

„прізвисько”, *slengjeord* „сленгізм”; також англ. *sling* „кидати, жбурляти; підвішувати” та нім. *schlingen* „обв’язувати”, *Schlinge* „петля”; дан. *slynge* „строп”; швед. *slunga* „кидати, жбурляти” [Klein 1966, с. 1455, 1458]. Інша версія, яка, щоправда, має значно менше прихильників, пов’язує етимологію терміна *сленг* зі словосполученнями *beggars’ language* „мова жебраків” та *rogues’ language* „мова шахраїв / злодіїв” [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940], які зазнали явища перерозкладу (*beggar[s]’ → language* та *rogue[s]’ → language*). Водночас, при детальнішому аналізі такий підхід абсолютно суперечить етимології. Якщо лексема дійсно походить від словосполучень *beggars’ language* та *rogues’ language*, то повинна була існувати проміжна ланка *slanguage* (за моделлю *beggars’ language* → *slanguage* → *slang*), і така номема дійсно існує. Проте з’являється вона аж на початку XX століття (як телескопізм, утворений на основі комбінації *slang + language*), тоді як одиниця *slang* відома принаймні з XVIII століття [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940, 943]. Таким чином, версія про перерозклад словосполучень не витримує жодної критики.

Відсутнє і єдине тлумачення поняття „сленг”, причому як у вітчизняному, так і в англійському мовознавстві. Зіставлення та аналіз низки визначень продемонстрував, що переважна більшість дефініцій сленгу акцентують у ньому такі характеристики.

1. Розмитість обсягу поняття.

Численні спроби лінгвістів відмежувати сленг від споріднених явищ засвідчують нерозривний зв’язок і постійний перетин обсягів досліджуваних понять. Вітчизняні мовознавці найчастіше співвідносять сленг із жаргоном та арго [Ставицька 2005, с. 42; Мартос 2006, с. 5; Селіванова 2006, с. 152-153, 560; Мосенкіс 2008, с. 20; Грабовий 2010, с. 6]. Однак унаслідок своєї виняткової динаміки, яка інтенсифікується навіть найменш відчутними соціальними змінами (наприклад, мода на певну субкультуру чи ідіолект окремої постаті), сленг також тісно переплітається з такими поняттями, як „вulgаризми”, „групові говори”, „жаргонізована лексика”, „жаргонізована розмовна мова”, „жаргонна лексика”, „інтержаргон”, „іншомовні запозичення”, „койне”, „колоквіалізми”, „некодифікована розмовна мова”, „неологізми”, „обсценна лексика”, „просторіччя”, „професіоналізми”, „соціолект”, „стилістично знижена лексика”, „суржик”, „територіальні діалектизми”, „урболект”, „фамільярна мова”, а також іноді ототожнюється з формально гіпонімічними поняттями „міський сленг” та „молодіжний сленг”. У наведеному переліку можна виділити дві групи понять: поняття, з якими сленг співвідноситься гіперонімічно / еквонімічно / гіпонімічно (групові говори, жаргонізована розмовна мова, інтержаргон, койне, міський сленг, молодіжний сленг, некодифікована розмовна мова, просторіччя, соціолект, фамільярна мова), та поняття, елементи яких сленг інкорпорує (vulgаризми, іншомовні запозичення, колоквіалізми, неологізми, обсценна лексика, професіоналізми, суржик, територіальні діалектизми, урболект).

В англійській лінгвістиці співвіднесення сленгу з соціолектами подибуємо рідше [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940; Allen 2001, с. 265]. У більшості випадків сленг тлумачиться як різновид розмовної [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940; Ayto 2005, с. V; Hughes 2006, с. 437; Bussmann

2006, с. 1084], неформальної [Allen 2001, с. 265; LDOCE 2003, с. 1550; OALD 2005, с. 1380], субстандартної [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940], некодифікованої [Bussmann 2006, с. 1084; Partridge 2006, с. 3083] мови. Таким чином, можна говорити про *соціолектоцентричність* вітчизняної та *лінгвемоцентричність* (термін *лінгвема* вслід за В. К. Журавльовим вживаємо у значенні „форма існування мови” [Жукова 2013, с. 224]) англійської традиції сленгономіації.

Розмитість обсягу поняття „сленг” зумовлена також мовною та соціальною варіативністю в хронологічному плані. Стрімкий суспільний розвиток неминує веде до змін у ставленні соціуму до сленгу і його носіїв, відмови від старих та прийняття нових ціннісних орієнтирів і норм, ювеналізації соціокультурного простору тощо. Ці процеси інтенсифікуються в умовах безперервного інформаційного буму, наближення точки сингулярності в науково-технічному прогресі та антропоцентризмі наукової парадигми, що обов’язково знаходить відзеркалення в мові загалом і в сленгу зокрема.

Річард Спірс у передмові до свого словника „Slang and Euphemism” зазначає, що термін *сленг* пройшов тривалу еволюцію (з середини XVIII ст. [Hughes 2006, с. 437]) від простого найменування кримінального говору / жаргону до узагальненого терміна для позначення жаргонізмів, колоквіалізмів, діалектизмів та вульгаризмів, тобто „будь-якого нестандартного або неприємного слова чи фрази” [Spears 1981, с. VII]. Автори словника „The Oxford Dictionary of Modern Slang” Дж. Ейто та Дж. Сімсон узагалі виділяють 3 етапи еволюції семантики сленгу:

- 1) особлива лексика, вживана будь-якою групою осіб-маргіналів (середина XVIII століття);
- 2) спеціальна лексика або фразеологія певного роду занять чи професії (друга половина XVIII століття);
- 3) здебільшого розмовна субстандартна мова, яка складається з нових та вже відомих слів, ужитих в особливому значенні (початок XIX століття) [Аyto 2005, с. V].

Суттєвим є зауваження дослідників, що сучасний обсяг поняття „сленг” є діахронічно зумовленим й органічно поєднує в собі всі три наведені тлумачення.

2. Інтегрованість у систему суміжних понять соціолектики.

Суперечливість понять „сленг”, „жаргон” та „арго” суттєво ускладнюють їхню взаємну локалізацію в лінгвістичній терміносфері.

Найчастіше стикаємося зі спробами делімітації термінів *сленг*, *жаргон* та *арго*. Л. О. Ставицька в монографії „Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови” розмежує їх за ознакою первинності / вторинності. Дослідниця вказує, що *сленг* є вторинним утворенням і включає до свого складу арго, групові та інші соціальні жаргонізми, некодифіковану розмовну мову, вульгаризми, неологізми, іншомовні запозичення, територіальні діалектизми [Ставицька 2005, с. 42]. У трьох запропонованих дефініціях сленгу Л. О. Ставицька підкреслює такі ознаки, як відкритість, евфемістичність, експресивність, ненормативність, неофіційність, оцінність, стилістична зниженість та усність [Ставицька 2005, с. 40, 42]. Натомість визначальними характеристиками *арго* дослідниця вважає наявність паралельного словесно-смыслового ряду на рівні дискурсу, практичну спрямованість, прив’язаність до певної професійної / соціальної групи, соціальну відокремленість, таємність, штучність

[Ставицька 2005, с. 22, 30-31]. **Жаргон** тлумачиться крізь призму його емоційно-оцінної експресивності, напіввідкритості, соціальної корпоративності, швидкозмінності, а в замкнених групах він виявляє також сигнальну та конспіративну функції [Ставицька 2005, с. 33, 37, 163].

С. А. Мартос розмежує терміни **сленг**, **жаргон** та **арго** за шкалою відкритості / закритості. Делімітація вказаних понять має характер градації, розглядаючи **сленг** як відкритий, **жаргон** – напіввідкритий, а **арго** – закритий соціолекти [Мартос 2006, с. 5]. Наведена диференціація певним чином перегукується з концепцією еволюції арго російського дослідника В. С. Слістратова. Взявши арго за узагальнену інваріантну одиницю, вчений виділяє три етапи його еволюції: 1) арго як закрита система / герметичний комплекс (превалює таємність; основна рушійна сила – традиція, внутрішня догма); 2) арго як привідкрита система / кіничний комплекс (превалюють осміхнення та плебеїзація; основна рушійна сила – експеримент, пошук); 3) арго як відкрита система / раблезіанський комплекс (превалюють народне осміхнення, вульгаризація, карнавальність, соматизація навколишнього світу; основна рушійна сила – здоровий глузд, виражений у народній поезії смішного) [Елистратов 2010, с. 616-640].

Делімітацію **сленгу** та **жаргону** подибуємо і в колективній монографії Ю. Л. Мосенкіса, П. М. Грабового, О. С. Фурси „Феномен українського молодіжного сленгу”. Як і **сленг**, так і **жаргон** розуміються як субстандартні підсистеми мови, що включають лексико-фразеологічні одиниці, які не входять до складу літературної мови і мають емоційно-евалюативне забарвлення. Однак **жаргон**, на відміну від **сленгу**, обмежується у використанні вузькою професійною / соціальною групою [Мосенкіс 2008, с. 20].

На тісний зв'язок між одиницями **жаргон** і **сленг** вказує П. М. Грабовий і в дисертації „Когнітивні параметри українського молодіжного сленгу”, підкреслюючи тенденцію до використання останнього „для позначення найбільш відкритих та мобільних підсистем некодифікованої мови”, а також його активне поширення та популяризацію сьогодні. До онтологічних ознак сленгу вчений відносить функціонування поза межами літературного слововживання, перевагу конотативного елемента над денотативним, значну поширеність поза межами соціальної групи та використання здебільшого в усному мовленні [Грабовий 2010, с. 6].

Чимало мовознавців розглядають **сленг** як синонім **жаргону**. „Словник лінгвістичних термінів” Д. І. Ганича та І. С. Олійника фактично отожднює ці терміни, визначаючи **жаргон** як „соціальний діалект” [Ганич 1985, с. 78], а **сленг** як „жаргонні слова або вирази, характерні для людей певних професій (моряків, художників) або соціальних прошарків” [Ганич 1985, с. 263]. **Арго** тлумачиться як мова якоїсь вузької соціальної чи професійної групи, яка штучно створюється з метою мовного відокремлення і відзначається головним чином наявністю слів, незрозумілих для сторонніх [Ганич 1985, с. 20]. Таким чином, **жаргон**, **сленг** і **соціальний діалект** по суті отожднюються, а делімітація **арго** ґрунтується єдино на його криптоалічності.

В енциклопедії „Українська мова” **сленг** тлумачиться в ширшому значенні як синонім **жаргону**, а у вужчому – як інтержаргонне явище, наближене до **просторіччя**, але вживане не тільки людьми, які недостатньо обізнані з нормами літературної мови,

а й особами, які ними володіють. Важливе зауваження стосується зарубіжної українистики, де характерне ототожнення *сленгу* з *миською розмовною мовою* [Українська мова 2004, с. 608].

На абсолютну синонімічність термінів *сленг* і *жаргон* вказує І. І. Щур, наводячи як їхні онтологічні ознаки відносну відкритість, груповий характер, емоційну забарвленість, інтердіалектність, напівдіалектність, нелітературність, неформальність, субстандартність, усність, фамільярність. *Арго* мовознавець тлумачить як своєрідну антимову або умовну мову, яку спеціально створює певна соціальна група з метою таємного спілкування та відособлення себе від інших [Щур 2006, с. 7]. Ототожнення *сленгу* та (*соціального*) *жаргону* подибуємо також в термінологічній енциклопедії „Сучасна лінгвістика” О. С. Селіванової. Обидві одиниці розглядаються у протиставленні до арго як „таємної, конспіративної форми існування мови замкнених соціально-професійних груп” [Селіванова 2006, с. 152-153, 560].

Вживання терміна *сленг* у вітчизняній лінгвістиці визнають не всі мовознавці. Автори колективної праці „Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія” (за редакцією І. К. Білодіда) вказують на розповсюдженість терміна *сленг* здебільшого в зарубіжному мовознавстві у значенні „розмовного варіанта мови тієї чи іншої професійної або соціальної групи”. Еквівалентами *сленгу* у вітчизняній лінгвістиці вважаються *жаргон* та *просторіччя* як явища диференціації мови, що мають відповідно вузьку та ширшу соціальну базу [Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія 1973, с. 197].

В. Д. Бондалетов у посібнику „Социальная лингвистика” взагалі відмовляється від терміна *сленг*, а розмежування ним *арго* та *жаргону* загалом має непослідовний і суперечливий характер. Так, дослідник приписує останнім двом термінам функцію втаємничення, однак жаргон служить також „своєрідним паролем, засобом розпізнання „своїх” людини на відміну від решти („ворогів”, „жертв”)” [Бондалетов 1987, с. 74]. В. Д. Бондалетов також вказує, що в арго переважає нейтральна лексика, а в злодійському жаргоні – емоційно-експресивна [Бондалетов 1987, с. 70]. Однак дещо згодом подибуємо абсолютно протилежне твердження, що частка експресивно-емоційних слів у лексиконі арго становить до 70 % [Бондалетов 1987, с. 74]. Наведені невідповідності жодною мірою не сприяють термінологічному упорозоренню досліджуваних номем.

Отже, аналіз наведених сленгономемів засвідчує тенденцію до соціолектоцентризму у вітчизняному мовознавстві.

3. Повний термінологічний збіг понять „сленг”, „жаргон” і / або „арго” в широкому їх розумінні (у вітчизняній лінгвістиці).

Можливість ототожнення понять „сленг”, „жаргон” і / або „арго” в найширшому розумінні засвідчує у своїх працях чимало українських мовознавців (Л. О. Ставицька [Ставицька 2005, с. 40], Т. М. Миколенко [Миколенко 2006, с. 9], К. Л. Бондаренко [Бондаренко 2007, с. 6], П. М. Грабовий [Грабовий 2010, с. 6], Я. С. Старченко [Старченко 2013, с. 5]). Проте подібні термінологічні збіги є вкрай небажаними, оскільки порушують основні вимоги до термінотворення, а саме дефінітивність (зіставлюваність із чітким окремим визначенням), незалежність від контексту, точність, однозначність та відсутність синонімічного ряду [Д’яков 2000, с. 12-13].

Суперечливість підходів до зіставлення понять „сленг”, „арго” та „жаргон” стала такою поштовхом до введення в обіг соціолінгвістики узагальненої одиниці „соціолект” [Ставицька 2005, с. 47; Селіванова 2006, с. 568] з метою обслуговування комунікативних потреб соціально обмежених груп людей [Беликов 2001, с. 30].

4. Інтегрованість у форми існування мови і / або мовні реєстри.

Сленг у вітчизняних лінгвістичних працях нерідко тлумачиться також як різновид (міської) розмовної, нелітературної, неофіційної, неформальної, усної і / або фамільярної мови [Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія 1973, с. 197; Клименко 2000, с. 4; Балабін 2002, с. 37; Українська мова 2004, с. 608; Ставицька 2005, с. 40, 163; Щур 2006, с. 7; Мосенкіс 2008, с. 20; Грабовий 2010, с. 6]. Водночас в англійській традиції, як уже зазначалося, інтегрованість сленгу в мовні коди (форми існування мови і / або мовні реєстри) взагалі набуває онтологічного характеру. Це чітко простежується в таких ілюстративних дефініціях: „здебільшого розмовна субстандартна мова, яка складається з нових та вже наявних слів, ужитих в особливому значенні” – в „An Encyclopedia of Swearing” [Ayto 2005, с. V; Hughes 2006, с. 437]; „британський або американський варіант недбало вживаної розмовної мови з чітко вираженими соціальними та територіальними різновидами” – в „Routledge Dictionary of Language and Linguistics” [Bussmann 2006, с. 1084]; „динамічний набір колоквіалізмів, які загалом прийнято вважати відмінними від літературної мови і соціально нижчими за неї” – в „The Oxford Companion to the English Language” [The Oxford Companion to the English Language 1992, с. 940]; „будь-яке нестандартне або неприємне слово чи фраза” [Spears 1981, с. VII]; „дуже неформальна лексика” – в „Oxford Guide to British and American Culture” [Oxford Guide to British and American Culture 2009, с. 437]; „дуже неформальні слова та вирази, більш поширені в розмовній мові і вживані переважно певною групою людей” – в „Oxford Advanced Learner’s Dictionary” [OALD 2005, с. 1380]; „вкрай неформальна неконвенційна лексика загального вжитку” – в „Concise Encyclopedia of Sociolinguistics” [Allen 2001, с. 265]; „дуже неформальна, іноді образлива, мова, що використовується людьми, які належать до певної групи” – в „Longman Dictionary of Contemporary English” [LDOCE 2003, с. 1550]; „неконвенційна недіалектна мова, здатна функціонувати в усіх суспільних класах” – в „Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English” [Partridge 2006, с. 3083]. Подані визначення яскраво підтверджують виокремлену нами тенденцію до лінгвемоцентричності англійської традиції сленгономіації.

5. Ідентифікативність сленгу за його функціями.

У мовознавчих працях сленгу приписуються різні функції:

- 1) гумористична функція: *always late in take off, always late in arrival* „італійські авіалінії Alitalia”;
- 2) евфемістична / меліоративна: *brainless* „чудовий, відмінний”;
- 3) езотерична / конспіративна / криптоалічна / криптофорна функція: *AK47* „різновид марихуани”;
- 4) експресивна / виражальна функція: *dopefied* „дивовижний”;
- 5) емоційно-оцінна функція: *Bible* „інструкція з ремонту мотоцикла марки Harley-Davidson”;

- 6) ідентифікаційна функція: *battle* „змагатися в ді-джейському мистецтві / виконанні репу / малюванні графіті”;
- 7) іронічна функція: *eat asphalt* „потрапити в дорожньо-транспортну пригоду на мотоциклі / велосипеді”;
- 8) компенсаторна: синонімічний ряд *bazooka – beans – beautiful boulders – biscuits – BJs – black rock – blue – bones – boost – brick – bumper – butler* на позначення дешевого курильного кокаїну;
- 9) лімітивна функція: *bedroom* „місце інтимних зустрічей гомосексуалістів”;
- 10) людична функція: *El Cid* „наркотик ЛСД”;
- 11) пейоративна функція: *black hole* „жіночий статевий орган”;
- 12) ритуальна функція / функція соціального символізму: *big fish, little fish, cardboard box* „типові рухи руками у танці в стилі техно початку 1990-их років”;
- 13) функція протесту: *Bush-muncher* „прихильник політики Джорджа Буша”;
- 14) функція мовної економії: *Ac* „автомобіль марки Acura”;
- 15) функція підкреслення престижу: *dossier* „проект”;
- 16) функція протиставлення „своїх” і „чужих”: *biff* „дитина, яка страждає від розщеплення хребта”;
- 17) функція соціального самоствердження особистості: *bap (Black American Princess)* „шанована афроамериканка”;
- 18) функція табування: *drop the kids off at the pool* „здійснити акт дефекації”) [Бондалетов 1987, с. 72; Беликов 2001, с. 31; Ставицька 2005, с. 33, 42-44; Мосенкіс 2008, с. 18-31].

Значимо, що жодна з перелічених функцій не здатна диференціювати сленг з-поміж інших соціолектів. Крім того, в більшості випадків конкретний сленгізм актуалізує відразу декілька функцій: наприклад, одиниця наркоманського сленгу *AK47* для позначення різновиду марихуани може виконувати одночасно гумористичну (найпоширеніший наркотик порівнюється з найвідомішим автоматом), езотеричну / табувальну (для непосвячених – назва зброї, а не наркотику), експресивну (наркотик, який діє напевне, як і відомий своєю надійністю автомат Калашникова), емоційно-оцінну (не звичайна, а власне сильна марихуана), ідентифікаційну / лімітивну / ритуальну (належність до певної соціальної групи, яка передбачає використання відповідного субкоду), іронічну (вплив на організм за інтенсивністю порівнюється до пострілу з автомата), компенсаторну (соціально маркований синонім нейтрального найменування наркотику) та інші функції. У кожному випадку конкретний набір актуалізованих функцій залежатиме від прагматичних цілей комуніканта.

З огляду на сказане можна зробити висновок, що делімітація сленгу на основі його функцій не є науково виправданою.

Отже, дослідження проблеми сленгономінації у вітчизняній та англійській лінгвістичних традиціях дозволяє зробити такі **висновки**:

Поняття „сленг” характеризується значною розмитістю, що пов’язано з винятковою динамікою самого явища, тисням взаємозв’язком і взаємопроникністю з суміжними явищами, а також хронологічною та інтерлінгвальною варіативністю.

Термін *сленг* перебуває в гіпонімічному зв'язку з термінами *розмовна форма існування мови* та *фамільярний мовний ресстр*. *Сленг* виступає гіперонімом щодо а) *соціолекту / групового говору*, який становить лише одну з трьох його діакронічно зумовлених іпостасей; б) *інтержаргону*, який включає бі- та поліжаргонні поля, однак не охоплює колоквіалізми; в) *просторіччя*, вживання якого обмежується неосвіченими або малоосвіченими верствами населення.

Сленг тісно переплітається з койне, однак відрізняється від останнього обов'язковою генетичною вторинністю щодо літературної мови, відсутністю необхідності інтеграції гетерогенного населення певного регіону в єдину лінгвосоціальну спільноту та онтологічною нерелевантністю територіального чинника.

Український сленг наразі має міську природу, тому в вітчизняних працях поняття „сленг” і „міський сленг” рівноцінні [Ставицька 2005, с. 255-256]. Для англomовного ж сленгу урболектність є типовою, але не абсолютною ознакою. Про це свідчать, наприклад, новозеландські сленгомени початку XXI сторіччя, пов'язані з сільсько-господарською тематикою: *bloater* „мертва вівця / корова”; *body snatcher* „бонітувальник, який займається відбором худоби на забій”; *career girl* „вівця, позбавлена материнського інстинкту”; *double-yolker* „вівця, суягна двома ягнятами” та ін.

Молодіжний сленг як лінгвістичний термін та лексикографічний маркер слід тлумачити як середовище вживання, а не вербокреації сленгу, оскільки практично весь сленг твориться молоддю [Ставицька 2005, с. 163-164]. Інші вікові підсистеми або малопродуктивні і ще потребують серйозного онтологічного аналізу (дитячий сленг досі не відмежовувався від дитячих неологізмів, дитячих окаялізмів та дитячих колоквіалізмів), або акцептують сленгомени в готовому вигляді, тільки відтворюючи їх (сленг осіб середнього та старшого віку).

Сленг є ненормативним (некодифікованим, субстандартним) з погляду літературної норми.

Проаналізований нами емпіричний матеріал початку XXI сторіччя представлений широким спектром лексичних та фразеологічних сленгізмів. Гетерогенність зібраних одиниць виявляється в таких планах:

Генетичний: зовнішні запозичення *bhag* „курільна суміш пилку марихуани та індійського масла гхі” (з гінді), *caramello* „різновид марокканського гашишу” (з іспанської); внутрішні запозичення *dandruff* „кокаїн”, *dinosaur* „людина, яка давно вживає героїн”.

Соціальний: професіоналізми *beer chit* „гроші” (у сленгу Королівських ВПС Великобританії), *bergy seltzer* „характерний шипучий звук при таненні айсберга” (у сленгу полярників); урболектизми сленгу міських субкультур *Catherine Wheel* „відрив переднього колеса від землі під час виконання маневру „вогняний дракон” (у скутерному спорті), *bling-blinger* „прославлений / успішний хіп-хопер” (у хіп-хопі).

Стилістичний: вульгаризми *cat pan* „тазик для гігієнічних процедур жінки”; *dish bitch* „тележурналіст, який всю інформацію отримує через супутниковий зв'язок”; сюди ж відносимо обценні одиниці на кшталт *dog's lipstick* „ерегований необрізаний статевий член”, *drink from the furry cup* „здійснювати кунілінгус”.

Територіальний: територіальні діалектизми *black death* „електричний стілець” (вжив. у Місісіпі), *blue almonds* „рекреаційний наркотичний коктейль із Віагри та наркотика MDMA” (вжив. у Сіднеї).

Хронологічна варіативність поняття „сленг” виявляється в еволюції його семантики з чіткою тенденцією до розширення обсягу поняття. Тому на кожному синхронному зрізі онтологія та наповнення сленгу відрізнятимуться.

Інтерлінгвальна варіативність поняття „сленг” пов’язана з набуттям ним національно специфічних рис у випадку міграції в інші мови. Тому український чи російський сленг не еквівалентний британському. Неправомірно також отожднювати сленг англійських країн з іноземними національно специфічними ідіомами типу аргентинського *лунфардо*, іспанського *херманія*, польського *веха*, російсько-українського *суржик* чи франко-канадського *жуаю*. Водночас зіставлення останніх зі сленгом становить вельми **перспективний напрямок** сленгознавчих студій.

З погляду традицій сленгономінації вітчизняна лінгвістика виявляє тенденцію до соціолектоцентричності, тоді як англійська традиція є швидше лінгвемоцентричною. Ширший підхід до тлумачення природи сленгу в зарубіжному мовознавстві допомагає подолати суперечності, зумовлені онтологічною для соціолектоцентризму проблемою делімітації сленгу, жаргону та аргю.

З-поміж двох десятків функцій сленгу жодна не може тлумачитися як власне диференційна. Тому ідентифікація сленгу на основі притаманних йому функцій позбавлена наукового підґрунтя.

Відтак, **сленг** можна визначити як **динамічний, інтерлінгвально варіативний ідіом соціолектної або лінгвемної природи**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу / В. В. Балабін. – К.: Логос, 2002. – 315 с.
2. Беликов В. И. Социолінгвістика: Учебник для вузов / В. И. Беликов, Л. П. Крысин. – М.: Рос. гос. гуманит. ун-т, 2001. – 439 с.
3. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. №2101 „Рус. яз. и лит.” / В. Д. Бондалетов. – М.: Просвещение, 1987. – 160 с.
4. Бондаренко К. Л. Лінгвокультурні особливості українського та англійського сленгу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / К. Л. Бондаренко; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2007. – 19 с.
5. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: „Вища школа”, 1985. – 360 с.
6. Грабовий П. М. Когнітивні параметри українського молодіжного сленгу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / П. М. Грабовий; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філол. – К., 2010. – 18 с.
7. Д’яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д’яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: Вид. дім „КМ Academia”, 2000. – 218 с.

8. Елистратов В. С. Толковый словарь русского сленга / В. С. Елистратов. – М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010. – 672 с.
9. Жукова И. Н. Словарь терминов межкультурной коммуникации / И. Н. Жукова, М. Г. Лебедько, З. Г. Прошина, Н. Г. Юзefович; под ред. М. Г. Лебедько и З. Г. Прошиной. – М.: ФЛИНТА: Наука, 2013. – 632 с.
10. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. Л. Клименко. – Харків, 2000. – 19 с.
11. Мартос С. А. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / С. А. Мартос; Луганський національний педагогічний ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2006. – 20 с.
12. Миколенко Т. М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / Т. М. Миколенко; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2006. – 24 с.
13. Мосенкіс Ю. Л. Феномен українського молодіжного сленгу (сутність, розвиток, контакти) / Ю. Л. Мосенкіс, П. М. Грабовий, О. С. Фурса. – К.; Умань: ПП Жовтий, 2008. – 220 с.
14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
15. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л. О. Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
16. Старченко Я. С. Лексико-словотвірні інновації в жаргонах української мови (від середини 80-их років минулого століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / Я. С. Старченко. – Дніпропетровськ, 2013. – 22 с.
17. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
18. Щур І. І. Українськомовний комп’ютерний сленг: формування і функціонування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / І. І. Щур; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філол. – К., 2006. – 20 с.
19. Allen I. L. Slang: Sociology / I. L. Allen // Concise Encyclopedia of Sociolinguistics / Ed. by Rajend Mesthrie. – Elsevier, 2001. – pp. 265-270.
20. Ayo J. The Oxford Dictionary of Modern Slang / J. Ayo, J. Simpson. – Oxford University Press, 2005.- 324 pp.
21. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics / H. Bussmann. – Routledge, 2006. – 1304 pp.
22. Clark Hall J. R. A Concise Anglo-Saxon Dictionary / J. R. Clark Hall. – University of Toronto Press, 2000. – 432 pp.

23. Dalzell T. The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English / T. Dalzell, T. Victor. – Routledge, 2008. – 721 pp.
24. Hughes G. An Encyclopedia of Swearing / G. Hughes. – M. E. Sharpe, 2006. – 573 pp.
25. Klein E. A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language / E. Klein. – Elsevier Publishing Company: Amsterdam – London – New York, 1966. – 1776 pp.
26. Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum / Edidit Franz von Miklošič. – Vindobonae: Guillemus Braumueller, 1862-1865. – 1171 pagina.
27. Longman Dictionary of Contemporary English / [director, Della Summers]. – Pearson Education Limited, 2003. – 1922 pp.
28. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / [chief editor, Sally Wehmeier]. – Oxford University Press, 2005. – 1834 pp.
29. Oxford Guide to British and American Culture. – Oxford University Press, 2009. – 542 pp.
30. Partridge E. Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English / E. Partridge. – Routledge, 2006. – 4218 pp.
31. Schützeichel R. Althochdeutsches Wörterbuch / R. Schützeichel. – Max Niemeyer Verlag Tübingen, 1981. – 250 S.
32. Spears R. A. Slang and Euphemism / Richard A. Spears. – Jonathan David Publishers, Inc., 1981. – 448 pp.
33. The Oxford Companion to the English Language / ed. by T. McArthur. – Oxford University Press, 1992. – 1184 pp.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2014.

Борис Д. П.,

Киевский национальный лингвистический университет

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СЛЕНГА В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИХ ТРАДИЦИЯХ

*В статье рассматриваются подходы к толкованию термина **сленг** в отечественной и английской лингвистике. Сопоставление ряда дефиниций позволило выделить 5 общих характеристик, на которых основывается определение онтологии сленга. Прослеживаются и систематизируются родо-видовые отношения сленга со смежными понятиями.*

Ключевые слова: *сленг, социолект, форма существования языка, социолектоцентризм, лингвемоцентризм, хронологическая вариативность, интерлингвальная вариативность.*

THE DEFINITION OF SLANG IN UKRAINIAN AND FOREIGN TERMINOLOGICAL SYSTEMS

*The article examines approaches to the definition of term **slang** in Ukrainian and English linguistics. Comparative analysis of numerous definitions enabled the delimitation of 5 general characteristics upon which linguists rely while exploring the nature of slang. Hierarchical relationships between slang and cognate notions were also investigated and systematized.*

Keywords: *slang, sociolect, language variety, sociolect-centredness, lect-centredness, temporal variation, interlingual variation.*

УДК 81'42+811.111

Борисенко Н.Д., к. філол. н., доц.,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОБІЦЯНКА В ДИСКУРСІ БРИТАНСЬКОЇ ДРАМИ

Статтю присвячено аналізу дискурсу британської драми. Досліджується специфіка реалізації обіцянки в персонажному мовленні, її залежність від соціально-статусних характеристик персонажів та ситуації спілкування. Визначаються підходи до аналізу обіцянки у дискурсі персонажів. Розглядаються особливості реалізації мовленнєвого акту промісиву та тактики обіцянки.

Ключові слова: *обіцянка, мовленнєвий акт, промісив, мовленнєві тактики, соціально-статусна характеристика.*

Сучасні лінгвістичні дослідження спрямовані на виявлення того, яким чином відбувається обмін інформацією та взаємодія учасників спілкування. Комунікативно-прагматичний підхід до аналізу спілкування полягає у спробі висвітлення способу спілкування у широкому сенсі. Саме він і уможливує залучення таких понять, як комунікативна тактика та мовленнєвий акт, для аналізу дискурсу драматичного твору.

Останнім часом ми бачимо поновлення інтересу до лінгвістичного аналізу п'єси, пов'язане із застосуванням когнітивно-дискурсивного підходу і виділенням як когнітивного, так і комунікативного аспектів дослідження драматичного твору. Драматичний твір розглядається як особлива цілісність або формат знань, що фіксує результати людської діяльності одночасно у плані когніції та комунікації [Петрова 2010, 42]. П'єса відображає підсумки людського досвіду та його осмислення, що дозволяє характеризувати її як когнітивне утворення та ілюструє процес конструювання фрагменту світу, який має свої шляхи й особливості [Петрова 2010, 126], виступаючи